

Asistent pedagóga reaguje na potreby všetkých tých, ktorí potrebujú individuálnejší prístup alebo pomoc.

Senzorická miestnosť na ZŠ Ulica mieru v Bytči, kde deti relaxujú a naladia sa na vyučovanie.

Z *inakosti* profitujeme VŠETCI

Predstavte si bežnú základnú školu, kde sa v jednej triede úspešne vzdeláva žiak s autizmom, žiak s detskou mozgovou obrnou a žiak s nadpriemerným intelektom. Utópia? Nie, len obraz jednej slovenskej školy, ktorá nám ukazuje, ako sa dá úspešne rozvíjať všetky deti bez rozdielu a že inklúzia je niečo, čo nemusí ostať formálne na papieri.

Každé dieťa má svoje prežívanie, emócie a potreby. Každé dieťa je iné, a to napriek rovnakej diagnóze či znevýhodneniu. Každé dieťa je schopné napredovať a rozvíjať sa, ak mu na to vytvoríme adekvátne podmienky. Napriek optimistickému úvodu u nás inklúzivne vzdelávanie stále nie je úplne bežné,

hoci dopyt po ňom rastie. Za posledné roky výrazne stúpol a stúpa podiel detí nielen so špeciálnymi výchovno-vzdelávacími potrebami, ale aj detí s rôznymi poruchami učenia či aktivity. Čoraz viac detí zároveň prechádza rôznymi zložitými rodinnými situáciami, úzkosťami, pričom pandémia tieto stavy u detí ešte viac prehĺbila, zintenzívnila. Inakosť už

dávno nie je len o diagnóze, telesnom či mentálnom postihnutí alebo o sociálnom postavení, je veľakrát o bežných deťoch, ktoré sú „odlišné“ z úplne iných dôvodov, napríklad svojim vnútorným prežívaním, iným videním sveta, rozličnými „dys“ poruchami či pokojne nadaním.

Možnosť rozvíjať sa prináleží všetkým

Hoci sa slovo inklúzia objavuje už bežne, nie je bežná ani samozrejmosť. Čoraz viac rodičov detí s určitým znevýhodnením túži pre ne získať miesto v bežnej škôlke alebo škole. Chcú, aby ich dieťa bolo prijaté kolektívom „bežných“ detí s rešpektom a pochopením. Takéto začlenenie znamená pre ich dieťa veľkú šancu napredovať. „Naša škola má už dlhodobo motto ‚Škola pre každého – škola pre všetkých‘. V našom uvažovaní a hodnotovom nastavení sme tu my dospeli pre všetky deti, lebo si to zaslúžia,

Ideálny asistent je využitý naplno, tak, aby prospel celej triede.

lebo im pomoc a podpora právom patria v ktorejkoľvek etape ich života, pri akýchkoľvek potrebách a životných výzvach,“ hovorí riaditeľka spomínanej Základnej školy M. R. Štefánika v Lučenci Gabriela Aláčová. Takéto kvalitné školy, ktoré u nás našťastie

máme, sú príkladom, že princípy inklúzie fungujú. Prijatie, úcta, vytváranie možnosti uplatniť sa, individuálne formy učenia, pomáhanie si navzájom, tvorivosť, to všetko vytvára klímu, kde sa deťom darí. A to nie je len fráza, to je odskúšaná vec, pretože ak dieťa môže dúfať v prijatie len vtedy, keď je úspešné ako ostatní, pričom reálne to nie je možné, dostáva sa do stresovej situácie, pod tlak. Stres následne môže blokovať učenie a mobilizovať obranné reakcie. Výsledkom môže byť sťahnutie sa a strata záujmu alebo, naopak, snaha získať pozornosť iným spôsobom.

Rozmanitosť triedy zároveň môže poskytnúť dieťaťu skutočný obraz spoločnosti, v ktorej bude reálne žiť a fungovať, a tým ho vlastne lepšie pripraví na budúcnosť. V takomto kolektíve deti lepšie rozvíjajú svoje sociálne cítenie, zlepšujú umenie vzájomnej komunikácie a schopnosť riešiť problémy. Lepšie sa rozvíja ich schopnosť reagovať na odlišnosti. Čo si budeme hovoriť, toto je niečo, s čím máme mnohokrát problém aj my dospelí.

Dá sa to, len treba chcieť

Mamy, ktoré majú deti so znevýhodnením, by vedeli hovoriť o množstve ďalších pozitív. Pre niekoho bežné, pre iných vzácne veci, napríklad príležitosť nájsť si kamarátov v bežnom kolektíve, nebyť obmedzený len na bublinu detí s rovnakou či podobnou diagnózou. Individuálny prístup učiteľa môže pomôcť dieťaťu objaviť v sebe netušené schopnosti. Má odvahu a motiváciu učiť sa nové veci. Získava pocit, že je prijaté, že je súčasťou spoločnosti, a to posilňuje jeho sebahodnotu.

Napriek tomu sa ešte aj dnes veľa rodičov môže mylne domnievať, že deti so špeciálnymi potrebami budú zvyšok triedy brzdiť. Že pedagóg nebude mať na ostatné deti primeraný dostatok času a že v rôznorodom zložení žiaci nepreberú toľko učiva ako v „normálnej“ triede. A práve vtedy nastupuje na scénu inkluzívny tím školy vrátane asistentov pedagóga či špeciálnych pedagógov. Asistent pedagóga často neslúži len a výlučne žiakovi so znevýhodnením, ale mnohokrát reaguje na potreby všetkých tých, ktorí potrebujú individuálnejší prístup alebo pomoc. Ideálny asistent by mal byť využitý naplno, aby prospel celej triede. V rôznorodých triedach sa veľakrát nepoužívajú postupy, na ktoré sme boli zvyknutí my zo svojich školských čias. V mnohých školách sa už začínajú udomácňovať interaktívne a kreatívnejšie postupy, nové učebné pomôcky, aktivity, vďaka ktorým sa žiaci naučia, naopak, viac.

Závisí to od ľudí

Štvrták Maťko zo Základnej školy M. R. Štefánika v Lučenci má viacnásobné postihnutie. Jeho diagnózou je spastická kvadruparéza, postihnutie všetkých štyroch končatín. Keďže pri vyučovaní nevie samostatne pracovať, od prvého dňa školy má pani asistentku, vďaka ktorej napreduje spolu s ostatnými deťmi. Škola mu zároveň zabezpečila špeciálnu polohovateľnú lavicu, ktorá sa nastavuje podľa jeho potreby, keďže za bežnou lavicou by nedokázal sedieť. Najviac miluje matematiku! Hoci mu život komplikuje jeho diagnóza, má len minimálne obmedzenia. „Vie sa sám najať, napiť, sám bicykuje, pláva, lyžuje a chodí s nami po horách. Jediné, čo nevie robiť dokonale, je behať, ale aj v tom si našiel osobitý štýl. Snažíme sa, aby všetko bolo pre neho s určitými hranicami dosiahnuteľné, tak ako aj u iných zdravých ľudí,“ hovorí jeho mama

Každé dieťa je schopné napredovať a rozvíjať sa, ak mu na to vytvoríme adekvátne podmienky.

Karin. Faktom však je, že ak by sa Maťko vzdelával v špeciálnej škole, s najväčšou pravdepodobnosťou by nenapredoval tak ako v kolektíve bežných detí, ktoré ho od začiatku prijali za svojho.

Zostúpme však z ružového obláčika, mnohé deti so znevýhodnením sa nestretávajú s takýmto pozitívnym prístupom. Spádové školy, do ktorých sa hlásia, ich často odmietnu s odôvodnením, že nie sú dostatočne debarrierizované, majú priveľa schodov či poschodí alebo im chýba iné materiálne vybavenie na ich vzdelávanie. Vyčleňovanie detí so znevýhodnením nie je spôsobené apriórnym odmietaním, skôr konkrétnymi prekážkami, ktorým školy čelia. Zvádzajú boj s financiami na ich bežné fungovanie, vybavenie, platy a peniaze na budovanie inkluzívnych tímov, pre špeciálnych pedagógov, na nákup špeciálnych pomôcok či úpravu priestorov školy sú veľakrát len ich želaním. Na podporu premeny inštitúcií na komplexné inkluzívne školy slúžia rôzne grantové programy, napríklad grantový program Nadácie Volkswagen Slovakia – Naša inkluzívna škola. Základná škola na Ulici mieru v Bytči vďaka nemu zabezpečila bezbariérový prístup pre žiakov s telesným postihnutím. Zároveň zriadila miestnosť

senzorickej integrácie, ktorá sa stala nielen zázemím na rôzne odborné terapie, ale aj na relaxáciu a je akýmsi láskavým priestorom, kde deti nie sú pri aktivitách limitované svojou predispozíciou. Aby deti mohli v rámci vzdelávacieho procesu efektívne fungovať, potrebujú aj oddych a uvoľnenie. Týmto sa však inkluzívny proces zďaleka nekončí. „Aktívne budeme realizovať zaužívané odborné terapie, biofeedback, bilaterálnu a senzorickejšiu integráciu, arteterapiu pre žiakov,“ vyratúva Katarína Hromcová, riaditeľka základnej školy v Bytči. Inklúzia závisí od nás, ľudí.

Neexistuje žiaden komplexný dokument, ktorý by presne linajkoval, ako by vytvorenie vhodných podmienok pre všetky deti vrátane tých so znevýhodnením či špeciálnymi potrebami malo vyzeráť. Aj keď často chýbajú materiálne podmienky, jedno dobré rozhodnutie, ochota, láskavosť, otvorenosť možnostiam a alternatívam, ktoré sú k dispozícii, nám dláždia cestu k spoločnosti, kde budú všetky deti prijímané a rešpektované také, aké sú.

Školy zvádzajú boj s peniazmi a vybavením, na inklúziu nezostáva síl.

ME